

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİSİ KIZLARIN MEME KANSERİ VE KENDİ KENDİNE MEME MUAYENESİ İLE İLGİLİ BİLGİ VE DAVRANIŞLARI

Zehra Gölbaşı, Reyhan Çetin, Sevilay Kalkan, Tuğba Durmuş

Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sivas, Türkiye

Bu çalışma, Uluslararası Katılımlı VI Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi'nde poster bildiri olarak sunulmuştur (26-29 Haziran, İstanbul).

ÖZET

Giriş: Araştırma üniversite öğrencisi kızların meme kanseri ve kendi kendine meme muayenesi (KKMM) ile ilgili bilgi ve davranışlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem ve Gereçler: Araştırma bir üniversitenin kız öğrenci yurdunda kalan 331 öğrenci ile yürütülmüştür. Veriler Kişisel Bilgi Formu ve Meme Kanseri / KKMM Bilgi Formu ile toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan Meme Kanseri / KKMM Bilgi Formu 25 maddeden oluşmakta ve toplam 100 puan üzerinden değerlendirilmektedir. Veriler bilgisayarda değerlendirilmiş, istatistiksel analizde ki-kare, varyans analizi ve t testi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %81'i KKMM'yi duymuştu, ancak %52.3'ü şimdiye kadar hiç KKMM yapmamıştı. Sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrenciler arasında KKMM yapma sıklığı (%79.7), sağlık dışı bölümlerde okuyan öğrencilerden (%40.8) anlamlı olarak daha yüksekti. Öğrencilerin Meme Kanseri / KKMM toplam bilgi puan ortalaması 37.86 ± 17.59 olarak belirlendi. Sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin bilgi puan ortalaması (55.38 ± 15.61), sağlık dışı bölümlerde okuyan öğrencilerden (34.05 ± 15.60), KKMM'ni duymuş olan öğrencilerin bilgi puan ortalaması (40.25 ± 17.52) duymadığını ifade eden öğrencilerden (27.68 ± 13.97), KKMM yapmış olan öğrencilerin bilgi puan ortalaması (46.32), KKMM hiç yapmamış olan öğrencilerden (30.12 ± 15.69) anlamlı düzeyde yüksekti.

Tartışma: Sonuç olarak üniversite öğrencisi kızların büyük çoğunluğu KKMM'yi duymuş olmasına karşın, KKMM yapma davranışları yeterli değildir. Ayrıca öğrencilerin Meme Kanseri / KKMM bilgileri düşük düzeydedir.

Anahtar sözcükler: meme kanseri, kendi kendine meme muayenesi, üniversite öğrencileri

THE KNOWLEDGE AND BEHAVIORS OF FEMALE UNIVERSITY STUDENTS ABOUT BREAST CANCER AND BREAST SELF EXAMINATION

ABSTRACT

Introduction: The research carried out in order to determine the knowledge and behaviors of female university students about breast cancer and breast self examination (BSE).

Materials and Methods: The research has been carried out 331 students staying at Girl Students Dormitory of a state university. The data has been collected through Personal Information Form and Breast Cancer / BSE Knowledge Form. Breast Cancer / BSE Knowledge Form consists of 25 items and it is evaluated out of 100 points. The data has been evaluated on the computer, in the statistical analysis, Chi-square, variance analysis and t test have been used.

Results: 81% of students have heard BSE, but 52.3% of them have never done BSE so far. Among the students studying in departments related to health, the frequency of doing BSE (79.7%) was significantly higher than the students studying in departments apart from health (40.8%). The students' totally Breast Cancer / BSE point average was determined as 37.86 ± 17.59 . The point average of the students studying in departments related to health (55.38 ± 15.61) was significantly higher than the students studying in departments apart from health (34.05 ± 15.60); the point average of students who have heard about BSE (40.25 ± 17.52) was significantly higher than students who haven't heard (27.68 ± 13.97); the point average of students who have done BSE (46.32 ± 15.59) was significantly higher than the students who have never done BSE (30.12 ± 15.69).

Discussion: Consequently, although the big majority of female university students have heard about BSE, their behaviors of doing BSE are not enough. Also the students' knowledge level about Breast Cancer / BSE are low.

Key words: breast cancer, breast self examination, university students

Giriş

Dünyanın hemen her bölgesinde önemli bir sağlık sorunu olan meme kanseri, kadınlar arasında en sık görülen kanser türü olup, bazı ülkelerde ölüm nedenleri arasında ilk sırada yer almaktadır. Yaşam boyunca yaklaşık her 10 kadından birinin bu hastalığa yakalanma riski ve yakalananların üçte birinin yaşamlarını bu hastalık nedeniyle kaybetme riski ile karşı karşıya olduğu belirtilmektedir (1,2). Türkiye'de son

yıllarda meme kanseri insidansının arttığı ve 2012 yılında 51 binden fazla meme kanseri vakası olacağı tahmin edilmektedir (2).

Meme kanseri bu kadar yaygın olmasına karşın, genellikle yavaş bir gelişme hızı gösteren ve tanısı erken yapıldığında oldukça başarılı tedavi sonuçları elde edilebilen bir kanser türüdür. Meme kanserinin erken tanı ve tedavisi; yaşam süresinin uzamasında, mortali-

tenin azalmasında, yaşam kalitesinin yükseltilmesinde, kadınlarda fiziksel acı ve psikosozyal sorunların önlenmesinde etkili olabilmektedir (3). Klinik meme muayenesi, kendi kendine meme muayenesi (KKMM) ve mamografi gibi erken tanıyı kolaylaştıran meme kanseri taramaları sağlığı geliştirme aktiviteleri olarak tanımlanmakta ve bu uygulamalar meme kanserinin erken tanısında oldukça önemli rol oynamaktadır (4-8). Meme kanserinde mortaliteyi azaltmada etkili olan tek tanı yöntemi mamografi olmasına karşın, yöntemin pahalı olması, insan gücü ve teknik uzmanlık gerektirmesi nedeniyle özellikle az gelirli ülkeler için uygun olmadığı belirtilmektedir. Bu nedenle tüm kadınlarda meme sağlığı farkındalığı ve bilincinin geliştirilmesinin temel nokta olduğu vurgulanmaktadır (3,9,10).

Meme kanserinin erken tanı ve tedavisi için yapılan KKMM basit, herkes tarafından uygulanabilen, özel araç gereç gerektirmemesi ve maliyetinin olmaması nedeniyle tercih edilen bir erken tanı yöntemidir. Ayrıca KKMM kadının kendi sağlığının sorumluluğunu alarak sağlık bakımına katılması ve kendi bedeni üzerindeki farkındalığının artmasını sağlamaktadır. KKMM'nin 20 yaş üzerindeki tüm kadınlar tarafından aylık rutin bir şekilde yapılması önerilmektedir (3,11,12). Literatürde KKMM ile belirlenen meme kanserlerinin daha küçük ve meme dokusu ile sınırlı olma olasılığının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (13). Ayrıca KKMM yapan kadınlarda, uygulamayanlara göre meme kanserinin daha erken dönemlerde saptanabildiği bulunmuştur. Yapılan bir çalışmada meme kanserli kadınların %90'ının memede belirledikleri ağrısız kitle yakınması ile kliniğe başvurduğu belirtilmektedir (3). Bu nedenle tüm kadınlar meme kanseri ve KKMM konusunda bilgilendirilmeli ve bu tarama yöntemini uygulamaları sağlanmalıdır. Geleceğin aydın ve eğitimli kadınlarını oluşturacak olan üniversite öğrencisi genç kızlar sağlık davranışları ile aynı zamanda toplumda rol modeli olacaklardır. Bu nedenle araştırma üniversite öğrencisi kızların meme kanseri / KKMM konusundaki bilgi ve davranışlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Bu araştırma üniversite öğrencisi kızların meme kanseri / KKMM ile ilgili bilgi ve davranışlarını belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırma bir devlet üniversitesinin Kredi ve Yurtlar Kurumu Kız Öğrenci Yurdunda Yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini 2006-2007 öğretim yılında kız öğrenci yurdunda kalan 1882 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise evrenin belirli olduğu durumda olayın sıklığını incelemek amacıyla kullanılan formül yardımıyla hesaplanmış ve 331 öğrenci olarak bulunmuştur.

Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve Meme Kanseri / KKMM Bilgi Formu olmak üzere iki ile form ile toplanmıştır. Kişisel Bilgi Formu'nda öğrencilerin yaş, okudukları bölüm, anne-baba eğitimleri, en uzun süre ile yaşadıkları yer gibi bazı tanıtıcı özellikleri ve ailesinde meme kanseri öyküsü olma, meme problemi yaşama, KKMM duyma ve yapma davranışları ile ilgili toplam 16 soru yer almıştır. Meme Kanseri / KKMM Bilgi formu ise, öğrencilerin meme kanseri ve KKMM ile ilgili bilgilerini ölçmek amacıyla hazırlanmış 25 maddeden oluşmuştur. Her bir maddenin karşısında bu ifade ilgili olarak "doğru", "yanlış" ve "bilmiyorum" seçenekleri

Tablo 1. Öğrencilerin kendileri için algıladıkları meme kanseri risk kategorisine göre dağılımı

	Sayı	%
Risk Kategorisi		
Çok yüksek risk	8	2.7
Yüksek risk	11	3.3
Kararsız	166	50.2
Düşük risk	98	29.6
Çok Düşük risk	48	14.5
Toplam	331	100

Tablo 2. Öğrencilerin kendi kendine meme muayenesini duyma ve bilgi kaynaklarına göre dağılımı

	Sayı	%
KKMM duyma (n=331)		
Duyan	268	81.0
Duymayan	63	19.0
Bilgi kaynağı (n= 268)*		
Radyo / Televizyon	97	29.3
Arkadaş	89	26.9
Kitap / dergi	83	25.1
Sağlık personeli	78	23.6
Okul	48	14.5
Aile	42	12.7
İnternet	21	6.3

*Birden fazla yanıt vardır. Yüzdeler "n" üzerinden alınmıştır.

yer almıştır. Formda doğru olarak bilinen her bir maddeye 1 puan verilmiştir. Yanlış bilinen ya da boş bırakılan maddelere ise 0 puan verilmiştir. Form toplam 25 puan üzerinden değerlendirilmiş, daha sonra alınan puan 100'e dönüştürülerek tablolaştırılmıştır.

Hazırlanan formlar araştırma kapsamında yer almayan 20 öğrenciye uygulanarak ön denemeden geçirilmiş, ön deneme sonuçlarına göre gerekli düzenlemeler yapılarak formlara son şekli verilmiştir. Veri toplama formları basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden belirlenen sayıda öğrenciye (331 öğrenci) uygulanmıştır. Araştırmacılar tarafında örnekleme seçilen öğrencilere formlar dağıtılmış, bireysel olarak doldurmaları sağlanmış ve daha sonra toplanmıştır. Formun doldurulması ortalama 15 dk. sürmüştür.

Elde edilen verilerin analizi bilgisayar ortamında SPSS programında yapılmıştır. İstatistik analizde ki-kare, varyans analizi ve t testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamında yer alan öğrencilerin %36.0'ı 18-20, %55.6'sı 21-23, %8.5'i 24 ve üzeri yaş grubundadır (Yaş ortalaması 21.14 ± 1.61). Öğrencilerin %17.8'i sağlıkla ilgili bölümlerde, %82.2'si sağlık dışı bölümlerde okumaktadır. Öğrencilerin en uzun süre ile yaşadıkları yer incelendiğinde %28.7'sinin büyük şehir, %31.7'sinin şehir, %30.5'inin ilçe, %3.9'u kasaba ve %5.1'inin köyde yaşadığı bulunmuştur. Öğrencilerinin %56.5'inin anneleri ilkökul mezunu iken, babalarının ise %33.8'sinin lise mezunu olduğu saptanmıştır. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %9.4'ünün yakın akrabalarında (anneanne, anne, kız kardeş/abla, teyze) meme kanseri olduğu ve %6.3'ünün şimdiye kadar herhangi bir meme problemi yaşadıkları saptanmıştır.

Tablo 1'de öğrencilerin kendileri için algıladıkları meme kanseri risk kategorisine göre dağılımı verilmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %2.4'ü kendisini meme kanserine yakalanma açısından çok yüksek riskte, %3.3'ü yüksek riskte görürken, %50.2'si bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Diğer taraftan öğrencilerin %29.6'sı kendisini düşük riskte ve %14.5'i ise çok düşük riskte görmektedir.

Tablo 2'de öğrencilerin KKMM'yi duyma ve bilgi kaynaklarına göre dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %81'i kendi KKMM'yi duyduğunu, %19'u ise duymadığını ifade etmişlerdir. Öğrencilerinin KKMM ile ilgili bilgilerini aldıkları kaynaklar incelendiğinde %29.3'ünün bu bilgiyi radyo/televizyondan, %26.9'unun arkadaşlarından %25.1'inin kitap/dergilerden, %23.6'sının sağlık personelinden, %14.5'inin okuldan, %12.7'si aileden ve %6.3'ünün ise internetten edindiği saptanmıştır.

Tablo 3'te öğrencilerin KKMM yapma durumlarına göre dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %47.7'sinin en az bir kez KKMM yaptığı, %52.3'ünün hiç yapmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin %6.0'ının KKMM'yi düzenli olarak yaptığı, %41.7'sinin düzenli olarak yapmadığı saptanmıştır.

Tablo 4'te öğrencilerin yaş ve bölümlerine göre KKMM yapma durumlarının dağılımı verilmiştir. Tabloya göre 21 ve üzeri yaş grubunda bulunan öğrencilerin en az bir kez KKMM yapma sıklıkları (%50.5) 18-20 yaş grubundan (%42.9) yüksek olmasına karşın gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$). Diğer taraftan öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme göre KKMM yapma davranışları arasında anlamlı bir fark olduğu ($p < 0.05$), sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin KKMM yapma davranışlarının (%79.9) sağlık dışı bölümlerde okuyan öğrencilerden (%40.8) yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5'te öğrencilerin bazı özelliklerine göre meme kanseri / KKMM bilgi puan ortalaması verilmiştir. Tabloya göre öğrencilerin meme kanseri / KKMM toplam bilgi puan ortalamasının 100 üzerinden 37.86 ($SD=17.59$) olduğu dikkati çekmektedir. Öğrencilerin bazı özelliklerine göre toplam bilgi puan ortalaması incelendiğinde; 21 ve üzeri yaş grubundaki öğrencilerin bilgi puan ortalamasının (39.69 ± 18.43), 18-20 yaş grubundaki öğrencilerden (34.38 ± 15.54) istatis-

Tablo 3. Öğrencilerin kendi kendine meme muayenesi yapma durumlarına göre dağılımı

KKMM yapma davranışları	Sayı	%
KKMM		
En az bir kez yapan	158	47.7
Hiç yapmayan	173	52.3
Düzenli olarak KKMM yapma durumu		
Düzenli olarak yapan	20	6.0
Düzenli olarak yapmayan	138	41.7
Hiç yapmayan	173	52.3

Tablo 4. Öğrencilerin yaş ve öğrenim gördükleri bölüme göre en az bir kez KKMM yapma durumlarının dağılımı

Özellik	En Az Bir Kez KKMM				Test
	Yapan		Yapmayan		
	Sayı	%	Sayı	%	
Yaş					
18-20	51	42.9	68	57.1	$\chi^2=1.77$
21 ve üzeri	107	50.5	105	49.5	$p=0.183$
Bölüm					
Sağlıkla ilgili bölümler	47	79.9	12	20.3	$\chi^2=29.33$
Sağlık dışı bölümler	111	40.8	161	59.2	$p=0.001$

tiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Öğrencilerin okudukları bölüme göre bilgi puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Buna göre sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin bilgi puan ortalaması (55.38 ± 15.61), sağlık dışı bölümlerde okuyan öğrencilerden (34.05 ± 15.60) daha yüksektir ($p < 0.05$). Ayrıca KKMM'yi duyan ve en az bir kez KKMM yapan öğrencilerin bilgi puan ortalamasının KKMM'yi duymayan ve hiç yapmamış olanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0.001$). Öğrencilerin meme kanseri risk algısına göre toplam bilgi puan ortalaması karşılaştırıldığında, gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu ($p < 0.05$) ve farkın kararsız olan gruptan kaynaklandığı belirlenmiştir. Kendini yüksek risk grubunda görenlerle (43.79 ± 7.96) düşük risk grubunda görenlerin (41.01 ± 19.16) toplam bilgi puan ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunmazken, meme kanseri açısından risk grubu konusunda kararsız olan grubun bilgi puan ortalaması, kendini hem yüksek hem de düşük riskte gören gruptan anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur.

Tartışma

Meme kanseri kadınlar arasında en sık görülen kanser türüdür. Yaşam boyu her 9 kadından birinde meme kanseri oluşacağı tahmin edilmektedir. Otuzlu yaşlardan menopoza kadar olan dönemde

Tablo 5. Öğrencilerin Bazı özelliklerine göre Meme kanseri / KKMM Bilgi puan ortalaması

Özellik	Meme Kanseri / KKMM Bilgi puan Ortalaması			Test
	X	±	SD	
Yaş				
18-20	34.38	±	15.54	t= -2.55, p= 0.011
21 ve üzeri	39.69	±	18.43	
Bölüm				
Sağlıkla ilgili bölümler	55.38	±	15.61	t= 9.51, p= 0.000
Sağlık dışı bölümler	34.05	±	15.60	
KKMM Duyma				
Duyan	40.25	±	17.52	t= 5.30, p= 0.000
Duymayan	27.68	±	13.97	
KKMM Yapma				
En az bir kez yapan	46.32	±	15.59	t= 9.41, p= 0.000
Hiç Yapmayan	30.12	±	15.69	
Meme kanseri risk algısı				
Yüksek Risk	43.79	±	17.96	F=6.84, p=0.001
Kararsız	34.40	±	15.38	
Düşük Risk	41.01	±	19.16	
Toplam	37.86	±	17.59	

göreceli bir artış gösteren meme kanseri, menopozdan sonraki dönemde oldukça sık görülmektedir (14). Üniversite öğrenimi sırasında genel olarak yirmili yaşlarda olan genç kızlar meme kanseri açısından nispeten düşük bir riskte olmalarına karşın, meme sağlığı ve meme kanserine yönelik farkındalığın bu yaşlardan itibaren geliştirilmesinin önemi vurgulanmaktadır (3,15). Bu çalışmada yer alan üniversite öğrencilerinin yarısının kendileri için var olan meme kanseri riskine ilişkin kararsız olduğu görülürken, yarıya yakınının kendini düşük risk grubunda gördüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin risk durumuna ilişkin herhangi bir fikrinin olmaması ya da kendilerini düşük risk grubunda görmeleri öğrencilerin meme sağlığı ve hastalıkları konusunda bilgi edinmelerini ve erken tanıya yönelik davranışlarını olumsuz etkileyebilecek bir faktör olarak düşünülebilir. Nitekim bu çalışmada risk durumu konusunda kararsız olan öğrencilerin meme kanseri ve KKMM konusundaki bilgileri, kendini düşük ya da yüksek risk grubunda gören öğrencilerden daha düşük bulunmuştur (Tablo 1).

Çalışmada öğrencilerin çoğunluğunun (%81.0) KKMM'yi duyduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin KKMM ile ilgili bilgi kaynakları arasında ise ilk sıralarda radyo televizyon, arkadaş, kitap/dergi ve sağlık personelinin yer aldığı saptanmıştır (Tablo 2). Benzer şekilde Sallauden ve arkadaşlarının çalışmasında üniversite öğrencilerinin %81.9'unun (16), Chioma ve Asuzu'nun çalışmasında ise %82.5'inin (17) KKMM'den haberdar oldukları saptanmıştır. Her iki çalışmada da öğrencilerin KKMM bilgi kaynakları arasında yazılı / görsel med-

ya ve sağlık personeli öncelikli olarak yer almaktadır. Bu sonuçlar çalışma bulgularımızla uyumludur.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerin %47.7'sinin en az bir kez KKMM yaptığı belirlenmiştir (Tablo 3). Chouliara ve arkadaşlarının Yunanistan ve İngiltere'de üniversite öğrencilerinin KKMM yönelik tutum ve davranışlarını karşılaştırdıkları çalışmalarında en az bir kez KKMM yapan öğrenci oranı Yunanistan'da %52.9, İngiltere'de %50 olarak bulunmuştur (18) ve sonuçlar çalışma bulgularımızla benzerdir. Çalışmamızda öğrencilerin yalnızca %6.0'ünün düzenli olarak bu muayeneyi yaptığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Aktaş ve arkadaşları tarafından yapılan başka bir çalışmada üniversite öğrencilerinin yalnızca %5.6'sının düzenli meme muayenesi yaptığı saptanmıştır (15). Beydağ ve Karaoğlan'ın çalışma sonuçları da üniversite öğrencisi kızların %7.5'inin düzenli KKMM yaptığını vurgulamaktadır (19). Diğer taraftan Aydın Avcı'nın hemşirelik öğrencilerinde yaptığı bir çalışmada ise öğrencilerin %43.2'sinin KKMM yapmadığı, ancak meme muayenesi yapan öğrencilerin %22.7'sinin düzenli olarak KKMM yaptığı bulunmuştur (20). Hemşirelik öğrencilerinde yapılan başka bir çalışmada düzenli olarak KKMM yapanların oranı %41.3 olarak saptanmıştır (21). Aydın Avcı ve arkadaşlarının ebelik öğrencilerinde yaptıkları çalışmanın sonucunda da öğrencilerin %46.3'ünün her ay düzenli olarak KKMM yaptığı bulunmuştur (22). Çalışma sonucumuzdan yüksek olan bu bulgular öğrencilerin sağlıkla ilgili bir bölümde öğrenim görüyor olmalarından kaynaklanıyor olabilir ve beklenen bir durumdur. Nitekim çalışmamızda da sağlıkla ilgili bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin en az bir kez KKMM yapma sıklığı sağlık dışı bölümlerde okuyan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (Tablo 4).

Yukarıda belirtilen çalışma sonuçlarına göre düzenli olarak KKMM yapma davranışının üniversite eğitimi alan kızlar arasında oldukça düşük düzeyde olduğu söylenebilir. Bu durum öğrencilerin yaş grubu ile ilgili olabilir. Meme kanseri riski yaşla birlikte ve özellikle 50 yaşından sonra artmasına karşın, meme sağlığı ve korumaya yönelik davranışların erken yaşlarda başlaması, davranışın alışkanlık haline gelmesi açısından önemlidir. Aynı zamanda üniversite eğitimi alan genç kızlar toplumun aydın bireyleri olarak sergiledikleri sağlık davranışları ile topluma rol modeli olabilirler. Bunun için üniversite öğrencisi genç kızlara ve özellikle sağlıkla ilgili olmayan bölümlerde öğrenim görenlere yönelik eğitici ve farkındalığı geliştirici programlar düzenlenebilir. Yapılan çalışma sonuçları da çeşitli eğitim etkinliklerinin bireylerin meme kanseri ve KKMM bilgisini ve düzenli olarak meme muayenesi yapma davranışlarını geliştirdiğini göstermektedir (11,15,19,23,24).

Bu çalışmada yer alan üniversite öğrencisi kızların meme kanseri /KKMM toplam bilgi puan ortalamasının 37.86±17.59 olduğu belirlenmiştir. Bilgi formunu 100 puan üzerinden değerlendirildiği göz önüne alındığında, bu sonucun oldukça düşük olduğu görülmektedir. Ülkemizde diğer üniversitelerde yapılan bazı çalışmalarda da öğrencilerin meme kanseri ve KKMM ile ilgili bilgi düzeylerinin düşük olduğu belirtilmektedir (15,19,24,25). Öğrencilerin bazı özelliklerine göre bilgi puan ortalamaları karşılaştırıldığında

21 ve üzeri yaş grubunda olan, sağlıkla ilgili bölümlerde öğrenim gören, KKMM'yi duyan, en az bir kez KKMM yapan ve meme kanseri açısından kendini yüksek risk grubunda gören öğrencilerin bilgilerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin bilgi puanlarının diğerlerinden yüksek olması beklenen bir sonuçtur. KKMM'yi duyan ya da en az bir kez uygulayan öğrencilerin bilgilerinin diğerlerinden yüksek olması ise, gençleri meme kanseri ve KKMM'nin önemini konusunda bilgilendirme ve farkındalıklarını artırmaya yönelik müdahalelerin önemini göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin büyük bir kısmının şimdiye kadar herhangi bir meme problemi yaşa-

madıkları, yarısının meme kanseri riski açısından kendini nerede gördüğü konusunda kararsız olduğu, çoğunluğunun KKMM'yi duyduğu ancak yaklaşık yarısının şimdiye kadar hiç KKMM yapmadığı, KKMM yapan öğrenciler arasında düzenli olarak KKMM yapma davranışının oldukça düşük olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin meme kanseri / KKMM bilgi puan ortalamasının düşük olduğu ve öğrencilerin bilgi puan ortalamasının yaş, okudukları bölüm, KKMM duyma ve yapma özelliklerine göre değiştiği saptanmıştır.

Bu sonuçlara göre üniversite eğitimi sırasında özellikle sağlıkla ilgili olmayan bölümlerde öğrenim gören kız öğrencilerin Meme kanseri / KKMM konusunda bilgilendirilmesi için çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi önerilebilir.

Kaynaklar

1. Darendeliler E, Ağaoglu FY. Meme Kanserinin Epidemiyolojisi ve Etyolojisi. İçinde: Topuz E, Aydın A, Dinçer M, ed. Meme Kanseri. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 2003:13-33.
2. Özmen V. Breast cancer in the world and Turkey. Meme sağlığı Dergisi 2008;4: VII-XII.
3. İğci A, Asoğlu O. Meme Kanserinin Erken Tanısında Tarama Yöntemleri. İçinde: Topuz E, Aydın A, Dinçer M, ed. Meme Kanseri. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 2003:113-123
4. Ku YL. The value of breast self-examination: Meta-analysis of the research literature. Oncology Nursing Forum 2001; 28: 815-822 (PMID: 11421141).
5. Özdemir O, Çalışkan D. (2002) Meme kanserinin erken tanısında kullanılan yöntemler. Sağlık ve Toplum Dergisi 2002; 4: 10-14
6. Sevil Ü, Ünsal Ş. Meme kanserinde risk faktörleri ve erken tanı. Hemşirelik Formu Dergisi 2002; 6: 32-39
7. Somunoğlu S. Meme kanseri: Belirtileri ve erken tanıda kullanılan tarama yöntemleri. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2009; 4 : 103-122.
8. Vahabi M. Breast cancer screening methods: A review of the evidence. Health Care for Women International. 2003; 24: 773-793 (PMID: 14742116).
9. Anderson BO, Braun S, Lim S, Smith RA, Taplin S, Thomas DB. Early detection of breast cancer in countries with limited resources. The Breast Journal 2003; 9 (Suppl. 2). 51-59 (PMID: 12713497)
10. McCready T, Littlewood D, Jenkinson J. Breast self-examination and breast awareness: a literature review. Journal of Clinical Nursing 2005; 14: 570-578 (PMID: 15840071).
11. Gölbaşı Z, Kutlar Z, Akdeniz H. Öğrenci hemşireler tarafından bir halk eğitim merkezinde verilen eğitimin kadınların meme kanseri/kendi kendine meme muayenesine yönelik bilgi ve uygulamalarına etkisi. Meme Sağlığı Dergisi 2007;3:53-57.
12. Parlar S, Kaydul N, Ovayolu N. Meme kanseri ve kendi kendine meme muayenesinin önemi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2005;1: 72-83
13. Weiss NS. Breast cancer mortality in relation to clinical breast examination and breast self-examination. The Breast Journal 2003; 9 (Suppl. 2):86-89 (PMID: 12713502)
14. Somunoğlu S. Meme kanserinde risk faktörleri. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2007; 2: 2-12.
15. Gürsoy AA, Yiğitbaş Ç, Yılmaz F, Erdöl H, Bulut HK, Mumcu HK, Yeşilçiçek K, Kahrıman İ, Hindistan S, Nural N. The effect of peer education on university students' knowledge of breast self-examination and health beliefs. Meme Sağlığı Dergisi 2009; 5: 135-140.
16. Salaudeen AG, Akande TM, Musa OI. Knowledge and attitudes to breast cancer and breast self examination among female undergraduates in a state in Nigeria. European Journal of Social Sciences 2009; 7: 157-165.
17. Chioma C, Asuzu SRN. Knowledge, attitude and practice of self breast examination among the female students of the university of Ibadan, Nigeria. Pakistan Journal of Social Sciences 2007; 4: 400-402
18. Chouliara Z, Papadioti-Athanasioy V, Power KG, Swanson V. Practice of and attitudes toward breast self-examination (BSE): a cross-cultural comparison between younger women in Scotland and Greece. Health Care for Women International 2004; 25:311-333 (PMID: 15199971).
19. Beydağ KD, Karaoğlan H. Kendi kendine meme muayenesi eğitiminin öğrencilerin bilgi ve tutumlarına etkisi. Kor Hek 2007; 6: 106-111.
20. Aydın Avcı İ ve Keskin T. Hemşire öğrencilerin kendi kendine meme muayenesine yönelik sağlık inançları. O.M.Ü. Tıp Dergisi 2005; 22: 146-150.
21. Aslan A, Temiz M, Yiğit Y, Can R, Canbolant E, Yiğit F. Hemşirelik Yüksek Okulu öğrencilerinin meme kanseri hakkında bilgi, tutum ve davranışları. Kor Hek 2007; 6: 193-198
22. Aydın Avcı İ, Altay B, Kocatürk B. Ebe öğrencilerin kendi kendine meme muayenesine yönelik sağlık inançları. Meme Sağlığı Dergisi 2008; 4: 25-28.
23. Balkaya NA, Memiş S, Demirkıran S. The effects of breast self-exam education on the performance of nursing and midwifery students: A 6-month follow-up study. Journal of Cancer Education 2007; 22 (2): 77-79 (PMID: 17605619).
24. Karayurt Ö, Dicle A, Tuna Malak A. Effects of peer and group education on knowledge, beliefs and breast self-examination practice among university students in Turkey. Turk J Med Sci 2009; 39: 59-66.
25. Kılıç D, Sağlam R, Kara Ö. Üniversite öğrencilerinde meme kanseri farkındalığını etkileyen faktörlerin incelenmesi. Meme Sağlığı Dergisi 2009; 5: 195-199.

İletişim

Zehra Gölbaşı
E-Posta : zehragolbasi@gmail.com
Tel : 0 (346) 219 12 60